

Struktura i kompetencje Dykasterii ds. Świeckich, Rodziny i Życia

Papież Sykstus V, dnia 22 stycznia 1588 r., nadał Kurii Rzymskiej strukturę formalną, ustanawiając piętnaście dykasterii¹. Przy pomocy tej instytucji „papież załatwia sprawy Kościoła powszechnego i która w jego imieniu oraz mocą jego autorytetu wykonuje zadania dla dobra i służby Kościołom” (kan. 360)². Stosowne reformy, w duchu Soboru Watykańskiego II³, przeprowadzili papieże: Paweł VI⁴, Jan Paweł II⁵ oraz Benedykt XVI⁶.

- 1 SIXTUS V PP., *Institutio quindecim congregationum sanctae Romanae Ecclesiae cardinalium, cum iurisdictionum et facultatum partita concessione, ad faciliorem universae reipublicae christianae statusque ecclesiastici et Romanae Curiae negotiorum et causarum expeditionem Immensa aeterni Dei* (22.01.1588), w: *Bullarum diplomatum et privilegiorum sanctorum romanorum pontificum Taurinensis editio: ocupletior facta collectione novissima plurium brevium, epistolarum, decretorum actorumque S. Sedis a S. Leone Magno usque ad praesens*, t. VIII: *a Gregorio XIII ad Sixtum V*, Augustae Taurinorum, Seb. Franco et Henrico Dalmazzo editoribus, Torino 1863, s. 985-999.
- 2 *Codex Iuris Canonici auctoritate Ioannis Pauli PP. II promulgatus* (25.01.1983), AAS 75 (1983), pars II, s. 1-317; tekst polski: *Kodeks Prawa Kanonicznego*, przekład polski zatwierdzony przez Konferencję Episkopatu, Pallottinum, Poznań 1984.
- 3 SACROSANCTUM CONCILIUM OECUMENICUM VATICANUM II, *Decretum de pastoralis episcoporum munere in Ecclesia Christus Dominus* (28.10.1965), AAS 58 (1966), s. 673-696; tekst polski w: SOBÓR WATYKAŃSKI II, *Konstytucje. Dekrety. Deklaracje*, tekst polski, nowe tłumaczenie, Pallottinum, Poznań 2002, s. 236-258, nr 9.
- 4 PAULUS PP. VI, *Constitutio apostolica de Romana Curia Regimini Ecclesiae Universae* (15.08.1967), AAS 59 (1967), s. 885-928; tekst polski w: *Ustrój hierarchiczny Kościoła. Wybór źródeł*, red. i oprac. W. KACPRZYK, M. SITARZ, Wydawnictwo KUL, Lublin 2006 [dalej cyt.: UHK], s. 166-196.
- 5 IOANNES PAULUS PP. II, *Chirographa Sacra Congregatio pro Sacramentis et Cultu Divino in duas dividitur Congregationes Quoniam in celeri* (5.04.1984), AAS 76 (1984), s. 494-495; TENŻE, *Litterae apostolicae motu proprio datae Pontificia Commissio pro America Latina novo ordine disponitur Decessores Nostri* (18.06.1988), AAS 80 (1988), s. 1255-1257; TENŻE, *Constitutio apostolica de Romana Curia Pastor Bonus* (28.06.1988), AAS 80 (1988), s. 841-912 [dalej cyt.: PB]; tekst polski w: UHK, s. 217-257; TENŻE, *Litterae apostolicae motu proprio datae quibus Commissio quaedam ad plenam ecclesiam communionem Fraternalitatis sacerdotalis a sancto Pio X sodalium vel eidem coniunctorum expediendam instituitur Ecclesia Dei* (2.07.1988), AAS 80 (1988), s. 1495-1498; TENŻE, *Rescriptum ex Audientia SS.mi quo Cardinali Praesidi Pontificiae Commissionis «Ecclesia Dei» speciales tribuuntur facultates, foras datur Quia peculiare munus* (18.10.1988), AAS 82 (1990), s. 533-534; TENŻE, *Litterae apostolicae motu proprio datae quibus Officium Laboris apud Apostolicam Sedem constituitur Nel primo anniversario* (1.01.1989), AAS 81 (1989), s. 145-155; TENŻE, *Litterae apostolicae motu proprio datae Pontificia Commissio «Pro Russia» in Commissionem Interdicasterialem Stabilem pro Ecclesia in Europa Orientali immutatur Europae Orientalis* (15.01.1993), AAS 85 (1993), s. 309-310; tekst polski w: *Ustrój hierarchiczny Kościoła. Wybór źródeł 2*, red. i oprac. M. SITARZ, A. ROMANKO, U. WASILEWICZ [I IN.], Towarzystwo Naukowe KUL, Lublin 2013 [dalej cyt.: UHK 2], s. 75-77; TENŻE, *Litterae apostolicae motu proprio datae quibus Pontificium Consilium de Cultura et Pontificium Consilium pro Dialogo cum non credentibus in unum rediguntur Inde a Pontificatus* (25.03.1993), AAS 85 (1993), s. 549-552; tekst polski w: UHK 2, s. 79-83; TENŻE, *Litterae apostolicae motu proprio datae quibus Pontificia Academia Scientiarum Socialium constituitur* (1.01.1994), AAS 86 (1994), s. 209-216.
- 6 BENEDICTUS PP. XVI, *Epistulae apostolicae motu proprio datae Ecclesiae unitatem* (2.07.2009), AAS 101 (2009), s. 710-711; tekst polski w: UHK 2, s. 167-171; TENŻE, *Chirographum Institutio AVERPO conditur Ecclesia*

Papież Franciszek, od pierwszych dni swojego pontyfikatu, kontynuuje reformę Kurii Rzymskiej, kierując się w tym dziele następującymi przewodnimi kryteriami: 1) indywidualność (nawrócenie osobiste); 2) pastoralność (nawrócenie duszpasterskie); 3) misyjność (chrystocentryzm); 4) racjonalność; 5) funkcjonalność; 6) nowoczesność (aktualizacja); 7) umiarkowanie; 8) pomocniczość; 9) synodalność; 10) katolickość; 11) profesjonalizm; 12) stopniowość (rozeznanie)⁷.

Celem niniejszego artykułu jest analiza struktury i kompetencji Dykasterii ds. Świeckich, Rodziny i Życia, której utworzenie stanowi kolejny krok w dziele reformy Kurii Rzymskiej realizowanej przez papieża Franciszka⁸.

1. Ustanowienie Dykasterii

Na początku popołudniowej Kongregacji Generalnej XIV Zwyczajnego Zgromadzenia Synodu Biskupów nt. „Misja i powołanie rodziny w Kościele i w świecie współczesnym”, dnia 22 października 2015 r., papież Franciszek oznajmił: „Postanowiłem ustanowić nową Dykasterię kompetentną do świeckich, rodziny i życia, która zastąpi Papieską Radę ds. Świeckich i Papieską Radę ds. Rodziny, i z którą zostanie związana Papieska

Catholica (19.09.2007), AAS 101 (2009), s. 12-20; TENŻE, *Litterae apostolicae motu proprio datae quibus Pontificium Consilium de Nova Evangelizatione Promovenda constituitur Ubicumque et semper* (21.09.2010), AAS 102 (2010), s. 788-792; tekst polski w: UHK 2, s. 207-215; TENŻE, *Litterae apostolicae motu proprio datae quibus Constitutio apostolica Pastor Bonus immutatur atque quaedam competentiae a Congregatione de Cultu Divino et Disciplina Sacramentorum ad novum Officium de processibus dispensationis super matrimonio rato et non consummato ac causis nullitatis sacrae Ordinationis, apud Tribunal Rotae Romanae constitutum, transferuntur Quae sit semper* (30.08.2011), AAS 103 (2011), s. 569-571; tekst polski w: UHK 2, s. 221-225; TENŻE, *Litterae apostolicae motu proprio datae quibus Pontificia Commissio de Bonis Culturalibus Ecclesiae coniungitur cum Pontificio Consilio de Cultura Pulchritudinis fidei Ecclesia* (30.07.2012), AAS 104 (2012), s. 631-632; TENŻE, *Litterae apostolicae motu proprio datae de Pontificia Academia Latinitatis condenda Latina Lingua* (10.11.2012), AAS 104 (2012), s. 991-995; TENŻE, *Litterae apostolicae motu proprio datae quibus, mutata Constitutione Apostolica Pastor Bonus, competentia de Catechesi ex Congregatione pro Clericis ad Pontificium Consilium de Nova Evangelizatione Promovenda transfertur Fides per doctrinam* (16.01.2013), AAS 105 (2013), s. 136-139; tekst polski w: UHK 2, s. 255-261; TENŻE, *Litterae apostolicae motu proprio datae quibus commutatur Constitutio Apostolica Pastor Bonus, simulque competentia de Seminariis a Congregatione de Institutione Catholica ad Congregationem pro Clericis transfertur Ministrorum institutio* (16.01.2013), AAS 105 (2013), s. 130-135; tekst polski w: UHK 2, s. 263-271.

7 FRANCISCUS PP., *Presentazione degli Auguri Natalizi della Curia Romana* (22.12.2016), http://w2.vatican.va/content/francesco/it/speeches/2016/december/documents/papa-francesco_20161222_curia-romana.html [dostęp: 12.04.2018]; tekst polski: FRANCISZEK, Przemówienie do członków Kurii Rzymskiej *Logika reformy*, „L'Osservatore Romano” (wyd. pol.) 389 (2017), nr 1, s. 26-36.

8 Szerzej na ten temat zob. L. SABBARESE, *Curia romana semper reformanda. Recentí variazioni nelle competenze di alcuni dicasteri*, „Ephemerides Iuris Canonici” 53 (2013), s. 427-453; S. ROSSANO, *La costituzione apostolica Pastor Bonus. Evoluzione storico-giuridica e possibili prospettive future*, Aracne editrice, Ariccia 2014; J.I. ARRIETA, *Presupposti organizzativi della Riforma della Curia Romana*, „Ius Ecclesiae” 27 (2015), nr 1, s. 37-59, DOI: 10.1400/232646; M. SEMERARO, *Curia romana. La riforma di papa Francesco*, „Il Regno” 14 (2016), s. 433-441; A. VIANA, *Elementos de la futura reforma de la curia romana prevista por el papa Francisco*, „Ius Canonium” 56 (2016), s. 271-299, DOI: 10.15581/016.111.271-299.

Akademia Życia. W związku z tym powołałem specjalną komisję, której zadaniem jest przygotowanie dokumentu kanonicznie określającego kompetencje nowej dykasterii, który zostanie przedłożony do dyskusji Radzie Kardynałów [...]”⁹.

Biskup Rzymu, na wniosek Rady Kardynałów, dnia 4 czerwca 2016 r., zatwierdził *ad experimentum* statut Dykasterii ds. Świeckich, Rodziny i Życia, zarządzając jego promulgację w „L'Osservatore Romano”¹⁰ oraz w „Acta Apostolicae Sedis”¹¹. Następnie na mocy motu proprio *Sedula Mater*, dnia 15 czerwca 2016 r., erygował Dykasterię ds. Świeckich, Rodziny i Życia¹².

Zgodnie z dyspozycją ustawodawcy zawartą w art. 13 SDLFV, z dniem 1 września 2016 r. zniesiono Papieską Radę ds. Świeckich i Papieską Radę ds. Rodziny oraz uchylono art. 131-134 i 139-141 konstytucji apostolskiej *Pastor Bonus*. Od tego też dnia pracę podjęła nowa Dykasteria.

2. Struktura Dykasterii

Dykasterii ds. Świeckich, Rodziny i Życia przewodniczy prefekt, wspomagany przez jednego sekretarza i trzech podsekretarzy¹³. Do Dykasterii należy powołać odpowiednią

-
- 9 „Ho deciso di istituire un nuovo Dicastero con competenza sui laici, la famiglia e la vita, che sostituirà il Pontificio Consiglio per i laici e il Pontificio Consiglio per la famiglia, e al quale sarà connessa la Pontificia Accademia per la vita. A tale riguardo ho costituito un'apposita commissione che provvederà a redigere un testo che delinei canonicamente le competenze del nuovo Dicastero, e che sarà sottoposto alla discussione del Consiglio di Cardinali [...]”. FRANCISCUS PP., *Un dicastero per laici, famiglia e vita. Annunciato durante il sinodo* (22.10.2015), „L'Osservatore Romano” 156 (2016), nr 243, s. 8.
- 10 TENŻE, *Statuto del nuovo dicastero per i laici, la famiglia e la vita* (4.06.2016), „L'Osservatore Romano” 156 (2016), nr 127, s. 8.
- 11 TENŻE, *Statutum novi Dicasterii pro Laicis, Familia et Vita* (4.06.2016), AAS 108 (2016), nr 9, s. 964-967 [dalej cyt.: SDLFV].
- 12 TENŻE, *Litterae apostolicae motu proprio datae Sedula Mater quibus Dicasterium pro Laicis, Familia et Vita constituitur* (15.08.2016), AAS 108 (2016), nr 9, s. 963 [dalej cyt.: SM]. Swoją decyzję papież Franciszek uzasadniał następująco: „*Sedula Mater* laicis, familiis vitaeque semper annorum decursu curam et sollicitudinem adhibuit Ecclesia, miserentis Salvatoris demonstrans in homines dilectionem. Nos Ipsi pro Nostro Dominici gregis Pastoris munere haec ob oculos habentes, omnia disponere festinamus, ut commodius latiusque Christi Iesu divitiae in christifideles effundantur. Quapropter alacriter operam damus ut Curiae Romanae Dicasteria ad nostri temporis condiciones accommodentur ipsaque ad universalis Ecclesiae necessitates aptentur. **Nominatim de fidelibus laicis, de familia, de vita cogitamus, quibus subsidia adiumentaue ministrare cupimus, ut operosi nostrae aetatis Evangelii sint testes et ipsius Redemptoris ostendant bonitatem** [wyróżnienie – P.L.]”. Tamże. Na temat kształtowania się i rozwoju analizowanej Dykasterii zob. J. DYDUCH, *Dykasteria ds. Laikatu, Rodziny i Życia. Geneza, zadania i struktura*, „Annales Canonici” 13 (2017), s. 61-65, DOI: 10.15633/acan.2219.
- 13 Ustawodawca powszechny dopuszcza powołanie na urząd sekretarza wiernego świeckiego. Podsekretarze obligatoryjnie mają być wiernymi świeckimi (art. 2 § 1). Przewodniczącym Dykasterii ds. Świeckich, Rodziny i Życia jest kard. Kevin Joseph Farrell, zaś sekretarzem o. Alexandre Awi Mello ISch. Podsekretarzem Sekcji ds. Wiernych Świeckich jest Linda Ghisoni, zaś Sekcji ds. Życia Gabriella Gambino. Urząd podsekretarza Sekcji ds. Rodziny nie został obsadzony. *Annuario Pontificio per l'anno 2017*, Libreria Editrice Vaticana, Città del Vaticano 2017, s. 1195-1196.

liczbę urzędników, duchownych i świeckich, wybranych, w miarę możliwości, z różnych regionów świata, zgodnie z obowiązującymi normami Kurii Rzymskiej w tym zakresie (art. 2 § 1)¹⁴. W skład Dykasterii wchodzi również dwa zespoły: członków (art. 3 § 1)¹⁵ i konsultorów (art. 3 § 3)¹⁶.

Dykasteria podzielona została na trzy sekcje: 1) ds. Wiernych Świeckich; 2) ds. Rodziny; 3) ds. Życia. Każdej z nich przewodniczy podsekretarz (art. 2 § 2 SDLFV).

3. Kompetencje Dykasterii

Kompetencje Dykasterii ds. Świeckich, Rodziny i Życia zawarte zostały w SDLFV, liczącym trzynaście artykułów.

W art. 1-4, które mają charakter introdukcyjny, ustawodawca określił generalne kompetencje Dykasterii. Obejmują one wszystkie sprawy należące do Stolicy Apostolskiej w zakresie promowania życia, apostołstwa wiernych świeckich, duszpasterskiej troski o rodzinę i jej misję zgodną z Boskim planem, a także ochrony i wsparcia życia ludzkiego (art. 1)¹⁷. W szczególności Dykasteria zobowiązana jest do popierania i organizowania międzynarodowych konferencji oraz wszelkich innych inicjatyw dotyczących apostołstwa wiernych świeckich, instytucji małżeństwa, rzeczywistości rodziny i życia nie tylko w przestrzeni samego Kościoła, ale w całym społeczeństwie (art. 4)¹⁸.

3.1. Sekcja ds. Wiernych Świeckich

Zadaniem Sekcji ds. Wiernych Świeckich jest rozeznawanie, wspieranie i promowanie powołania i misji wiernych świeckich w Kościele i w świecie, a także propagowanie badań,

14 W tej materii obowiązują przepisy PB, a także: SECRETARIA STATUS, *Regolamento Generale della Curia Romana* (30.04.1999), AAS 91 (1999), s. 629-699.

15 Zgodnie z dyspozycją zawartą w art. 3 § 1, wśród członków Dykasterii ds. Świeckich, Rodziny i Życia mają być wierni świeccy, mężczyźni i kobiety, celibatariusze i małżonkowie, reprezentujący różne obszary wiedzy, odmiennych specjalizacji, pochodzący z różnych części świata, w taki sposób, aby odzwierciedlić powszechny charakter Kościoła.

16 Ustawodawca w SDLFV nie przewidział prezydium, które funkcjonowało zarówno w Papieskiej Radzie ds. Świeckich, jak i w Papieskiej Radzie ds. Rodziny. Prezydium składało się z kardynałów i biskupów, jego zadaniem było udzielanie wsparcia przewodniczącemu danej rady (zob. art. 132, 140 PB).

17 „Kompetencja Rady [ds. Świeckich – P.L.] obejmuje wszystkie sprawy należące do Stolicy Apostolskiej w zakresie popierania i koordynowania apostołatu świeckich oraz ogólnie wszystko to, co dotyczy życia chrześcijańskiego świeckich jako takich” (art. 131 PB). „Rada [ds. Rodziny – P.L.] troszczy się o rozwój duszpasterstwa rodzin, broni praw i godności rodziny w Kościele i społeczności cywilnej, tak by jak najlepiej mogła ona wypełniać własne zadania” (art. 139 PB).

18 Por. art. 133 § 3 PB, zgodnie z którym Papieska Rada ds. Świeckich inicjowała spotkania międzynarodowe, kierowała nimi, podejmowała inne działania związane z apostołstwem wiernych świeckich jedynie w przestrzeni kościelnej.

które mogą przyczynić się do pogłębienia doktrynalnego zrozumienia tematów w odniesieniu do wiernych świeckich (art. 5)¹⁹.

Zgodnie z dyspozycją ustawodawcy zawartą w art. 6 § 1, celem wszelkich działań podejmowanych w ramach analizowanej Sekcji, powinno stawiać się prowadzenie wiernych świeckich do większej świadomości ich wspólnej odpowiedzialności za życie i misję Kościoła, z uwzględnieniem specyficznego obowiązku wyartykułowanego już przez Ojców Soboru Watykańskiego II: „Szczególnym więc ich [wiernych świeckich – P.L.] zadaniem jest tak rozświetlać wszystkie sprawy doczesne, z którymi ściśle są związani, i tak nimi kierować, aby się ustawicznie dokonywały i rozwijały po myśli Chrystusa oraz służyły chwale Stworzyciela i Odkupiciela”²⁰. Wprowadzeniu w życie powyższych zaleceń pomocą służy obowiązek promowania wszystkich inicjatyw, które dotyczą działalności ewangelizacyjnej podejmowanej przez wiernych świeckich na różnych obszarach współczesnego świata, z uszanowaniem kompetencji właściwych urzędów Kurii Rzymskiej w danej materii (art. 6 § 2)²¹. Zadaniem Sekcji jest propagowanie także udziału wiernych świeckich w nauczaniu katechetycznym, życiu liturgicznym i sakramentalnym, działalności misyjnej, charytatywnej i społecznej Kościoła poprzez aktywną i odpowiedzialną obecność w kościelnych organach doradczych, zarówno na poziomie Kościoła powszechnego, jak i partykularnego (art. 6 § 3)²². Do kompetencji Sekcji ds. Wiernych

-
- 19 M. Delgado Galindo, komentując art. 5 SDFV, konstatuje: „È da notare con soddisfazione che nella redazione dell'art. 5 dello Statuto compare un riferimento esplicito ai movimenti ecclesiali e alle comunità laicali, come espressioni specifiche dell'apostolato associato dei fedeli laici. I movimenti ecclesiali, che hanno sperimentato una notevole diffusione nella Chiesa a partire dall'inizio degli anni Ottanta del secolo scorso, costituiscono realtà aggregative carismatiche, essenzialmente laicali, strutturate come comunità di fedeli, con un proprio metodo pedagogico di trasmissione della fede, che comporta per i loro membri un impegno esistenziale in vista della realizzazione della vocazione cristiana, e sono dotati al contempo di un forte dinamismo missionario. Nonostante le categorie di movimenti e di comunità siano facilmente interscambiabili, quest'ultima cerca di indicare piuttosto le realtà aggregative nate nell'alveo del Rinnovamento carismatico cattolico, nonché le comunità del Cammino Neocatecumenale”. M. DELGADO GALINDO, *Un nuovo Dicastero per i Fedeli Laici, la Famiglia e la Vita*, „Ius Ecclesiae” 28 (2016), nr 3, s. 711, DOI: 10.19272/201608603012. Zob. również: TENŽE, *Movimenti ecclesiali, ministero petrino e apostolicità della Chiesa*, Edizioni VivereIn, Roma 2007; G. ALCAMO, *Associazioni e Movimenti ecclesiali. Formazione, catechesi e dinamiche educative*, Edizioni Paoline, Milano 2011; E. SCOMAZZON, *Associazioni di fedeli: I «movimenti ecclesiali». Carisma, statuti, consacrazione di vita*, Pontificia Universitas Lateranensis. Facultas iuris canonici, Romae 2014.
- 20 SACROSANCTUM CONCILIUM OECUMENICUM VATICANUM II, *Constitutio dogmatica de Ecclesia Lumen gentium* (21.11.1964), AAS 57 (1965), s. 5-75; tekst polski w: SOBÓR WATYKAŃSKI II, *Konstytucje. Dekrety. Deklaracje*, s. 104-163, nr 31.
- 21 Ustawodawca odwołuje się do: TENŽE, *Constitutio pastoralis de Ecclesia in mundo huius temporis Gaudium et spes* (7.12.1965), AAS 58 (1966), s. 1025-1115; tekst polski w: SOBÓR WATYKAŃSKI II, *Konstytucje. Dekrety. Deklaracje*, s. 526-606, nr 1.
- 22 Wspieranie i zachęcanie do aktywnej i odpowiedzialnej obecności w kościelnych organach doradczych może być realizowane – na poziomie Kościoła powszechnego – chociażby przez synod biskupów, zaś na poziomie Kościoła partykularnego między innymi przez diecezjalne i parafialne rady duszpasterskie oraz diecezjalne i parafialne rady ekonomiczne. Szerzej na ten temat zob. M. SITARZ, *Kompetencje organów kolegialnych w Kościele partykularnym w sprawowaniu władzy wykonawczej według Kodeksu Prawa Kanonicznego z 1983 roku*, Towarzystwo Naukowe KUL, Lublin 2008; TENŽE, *Wady kościelnych*

Świeckich należy dokonywanie oceny inicjatyw konferencji biskupów, które zwracają się do Stolicy Apostolskiej z prośbą o ustanowienie nowych posług i urzędów z udziałem wiernych świeckich (art. 6 § 4)²³.

Ponadto Sekcja cieszy się uprawnieniem erygowania stowarzyszeń i ruchów wiernych świeckich o charakterze międzynarodowym, jak również zatwierdzania lub sprawdzania ich statutów, z zachowaniem kompetencji Sekretariatu Stanu (art. 7 § 1)²⁴.

W odniesieniu do trzecich zakonów i stowarzyszeń życia konsekrowanego troszczy się wyłącznie o to, co należy do ich działalności apostolskiej (art. 7 § 2)²⁵.

3.2. Sekcja ds. Rodziny

Zadaniem Sekcji ds. Rodziny jest promowanie duszpasterstwa rodzin, artykułowanie godności rodziny chrześcijańskiej i jej zakorzenienia w sakramencie małżeństwa, popieranie obowiązków i praw rodziny w Kościele i w społeczeństwie obywatelskim. Działania te, motywowane nauczaniem papieskim, za cel powinny obrać ochronę instytucji rodziny oraz służenie pomocą w wykonywaniu właściwych jej zadań w Kościele i w świecie (art. 8 § 1). Do uprawnień Sekcji należy rozpoznawanie znaków czasu i wskazywanie najlepszej drogi, na której rodzina, z ufnością i mądrością ewangeliczną, może zmierzyć się ze stojącymi

aktów administracyjnych wynikające z pominięcia przez biskupa diecezjalnego opinii lub zgody kolegialnych organów konsultacyjnych, w: Struktury kolegialne w Kościele partykularnym. Materiały z ogólnopolskiej konferencji naukowej zorganizowanej przez Stowarzyszenie Kanonistów Polskich, Wydział Nauk Prawnych TN KUL i Wyższe Seminarium Duchowne w Tarnowie, Tarnów 17-18 września 2002, red. J. KRUKOWSKI, T. ROZKRUT, Wydawnictwo Diecezji Tarnowskiej Biblos, Tarnów 2004, s. 127-144; TENŻE, Rada duszpasterska, w: Komentarz do Kodeksu Prawa Kanonicznego. Księga II. Lud Boży. Część I. Wierni chrześcijanie. Część II. Ustrój hierarchiczny Kościoła, t. II/1, red. J. KRUKOWSKI, Pallottinum, Poznań 2005, s. 404-409; TENŻE, Organy kolegialne w Kościele partykularnym, w: 25-lecie promulgacji Kodeksu Prawa Kanonicznego. Obowiązki i stosowanie w Polsce, red. J. KRUKOWSKI, Z. TRACZ, Archidiecezjalne Wydawnictwo Łódzkie, Łódź 2009, s. 121-184; TENŻE, Kompetencje rady ekonomicznej jako przejaw uczestnictwa świeckich we władzy rządzenia, w: Partycypacja społeczna i ekonomiczna w administracji, red. P. ZAMELSKI, Oficyna Wydawnicza Politechniki Opolskiej, Opole 2015, s. 153-159; TENŻE, Kompetencje diecezjalnych organów kolegialnych w sprawach majątkowych, „Teki Komisji Prawniczej PAN Oddział w Lublinie” t. X (2017), s. 173-184; A. ROMANKO, Współdziałanie wiernych chrześcijan świeckich we władzy rządzenia w organach kolegialnych Kościoła partykularnego, „Journal of Modern Science” 34 (2017), nr 3, s. 11-28.

23 Odnotować należy, iż dyspozycje zawarte w art. 5-6 SDLFV w znaczącej mierze powtórzone zostały za art. 133 PB.

24 Odnosnie do zachowania kompetencji Sekretariatu Stanu w materii, o której ustawodawca stanowi w art. 7 § 1 SDLFV, M. Delgado Galindo komentuje: „Questa riserva di competenza spettante alla Segreteria di Stato potrebbe riguardare l'Ordine equestre del Santo Sepolcro di Gerusalemme, ordine cavalleresco di natura aggregativa posto sotto la diretta protezione della Santa Sede, tenendo conto che è ormai stato ultimato il riassetto canonico intrapreso dalle cosiddette «Organizzazioni internazionali cattoliche» (OIC)”. M. DELGADO GALINDO, *Un nuovo Dicastero*, s. 712.

25 Por. art. 111 PB: „Jej [Kongregacji ds. Instytutów Życia Konsekrowanego i Stowarzyszeń Życia Apostolskiego – P.L.] kompetencja obejmuje także trzecie zakony, jak również stowarzyszenia wiernych erygowane z zamysłem przekształcenia ich w swoim czasie, po uprzednim przygotowaniu, w instytuty życia konsekrowanego względnie stowarzyszenia życia apostolskiego”.

przed nią wyzwaniami i wprowadzić w życie, w konkretnym momencie historii i współczesnego społeczeństwa, Boski plan małżeństwa i rodziny (art. 8 § 2). Kompetencją Sekcji jest także popieranie i korzystanie z działalności instytucji, stowarzyszeń, ruchów oraz innych krajowych i międzynarodowych katolickich organizacji, których naczelną misją jest służba rodzinie (art. 8 § 3).

Ponadto Sekcja okazuje troskę, aby nauka Kościoła o rodzinie była dogłębnie znana i rozpowszechniana, przede wszystkim przez nauczanie katechetyczne. Popiera także rozwój studiów z zakresu duchowości małżeństwa i rodziny (art. 9 § 1)²⁶. Doniosłe uprawnienie Sekcji stanowi opracowywanie wytycznych programów formacyjnych skierowanych do młodzieży, narzeczonych oraz młodych małżeństw, w szczególnie sposób uwzględniających potrzeby ubogich i zmarginalizowanych (art. 9 § 2-3), oraz towarzyszenie rodzinom w podejmowaniu decyzji o adopcji lub opiece zastępczej dzieci, a także o opiece nad ludźmi starszymi i schorowanymi, we współpracy z instytucjami cywilnymi (art. 9 § 4)²⁷.

Zgodnie z dyspozycją ustawodawcy zawartą w art. 3 motu proprio *Summa familiae cura*, szczególnie związek Papieski Instytut Teologiczny Jana Pawła II dla Nauk o Małżeństwie i Rodzinie z posługą i nauczaniem Stolicy Apostolskiej będzie dodatkowo wzmacniany przez uprzywilejowaną relację, która zostanie określona w nowym statucie, z Kongregacją Edukacji Katolickiej, Dykasterią ds. Świeckich, Rodziny i Życia oraz Papieską Akademią Życia²⁸. Na tej podstawie należy wnioskować, że w ramach analizowanej w niniejszym artykule Dykasterii za wskazane relacje odpowiedzialna będzie Sekcja ds. Rodziny.

3.3. Sekcja ds. Życia

Sekcja ds. Życia wspiera i koordynuje inicjatywy sprzyjające odpowiedzialnej prokreacji i ochronie życia ludzkiego od poczęcia do naturalnej śmierci (art. 11 § 1). Promuje i popiera organizacje i stowarzyszenia, które pomagają kobietom i rodzinom w akceptacji i ochronie daru życia, szczególnie w przypadku trudnych ciąż, oraz w zapobieganiu aborcji. Rozwija także programy mające na celu pomoc kobietom, które dokonały aborcji (art. 11 § 2).

26 W tej materii por. art. 141 § 1 PB.

27 Należy zauważyć, że wskazane kompetencje nie zostały przewidziane przez ustawodawcę w art. 139-141 PB, normujących działalność Papieskiej Rady ds. Rodziny.

28 FRANCISCUS PP., Litterae apostolicae motu proprio datae *Summa familiae cura* quibus Pontificium Institutum Theologicum pro Scientiis de Matrimonio et Familia Sancto Ioanni Paulo II dictum constituitur (8.09.2017), „L'Osservatore Romano” 157 (2017), nr 215, s. 7 [dalej cyt.: SFC]. Na mocy SFC Papieski Instytut Jana Pawła II dla Studiów nad Małżeństwem i Rodziną został zlikwidowany, zaś na jego miejsce powołano Papieski Instytut Teologiczny Jana Pawła II dla Nauk o Małżeństwie i Rodzinie. Z tego względu art. 10 SDLFV jest już nieaktualny. Papieski Instytut Teologiczny Jana Pawła II dla Nauk o Małżeństwie i Rodzinie będzie stanowił, w ramach instytutów papieskich, akademickie centrum odniesienia w służbie misji Kościoła powszechnego, w dziedzinie nauk dotyczących małżeństwa i rodziny oraz w odniesieniu do tematów związanych z fundamentalnym przymierzem mężczyzny i kobiety (art. 2 SFC). „Postanowienia zawarte tutaj [SFC – P.L.] zostaną rozszerzone i określone w statucie, zatwierdzonym przez Stolicę Apostolską” (art. 5 SFC). Zapowiedziany statut nie został jeszcze promulgowany.

Kompetencją analizowanej Sekcji jest również prowadzenie badań, uwzględniających katolickie nauczanie moralne, nad najważniejszymi biomedycznymi i prawnymi kwestiami związanymi z życiem ludzkim (art. 12).

Sekcja ds. Życia utrzymuje ścisły związek z Papieską Akademią Życia, który konkretyzuje się w działaniach na rzecz ochrony życia i przeciwdziałaniu mentalności proaborcyjnej (art. 13)²⁹.

Wnioski

Przeprowadzona w niniejszym artykule analiza pozwala wyprowadzić następujące wnioski:

1. Papież Franciszek, dnia 4 czerwca 2016 r., zatwierdził *ad experimentum Statutum novi Dicasterii pro Laicis, Familia et Vita* (Dykasterii jeszcze wówczas nieistniejącej). Następnie, dnia 15 czerwca 2016 r., na mocy motu proprio *Sedula Mater*, erygował Dykasterię ds. Świeckich, Rodziny i Życia.
2. Zgodnie z dyspozycją ustawodawcy zawartą w art. 13 *Statutum novi Dicasterii pro Laicis, Familia et Vita*, z dniem 1 września 2016 r. zniesiono Papieską Radę ds. Świeckich i Papieską Radę ds. Rodziny oraz uchylono art. 131-134 i 139-141 konstytucji apostolskiej *Pastor Bonus*.
3. Pracom Dykasterii przewodniczy prefekt, którego wspomagają sekretarz, podsekretarze, członkowie i konsultorzy.
4. Dykasteria podzielona została na trzy sekcje: ds. Wiernych Świeckich, ds. Rodziny oraz ds. Życia. Sekcja ds. Rodziny współpracuje z Papieskim Instytutem Teologicznym Jana Pawła II dla Nauk o Małżeństwie i Rodzinie, zaś Sekcja ds. Życia z Papieską Akademią Życia.
5. Dykasteria jest kompetentna w sprawach należących do Stolicy Apostolskiej w zakresie promowania życia, apostołstwa wiernych świeckich, duszpasterskiej troski o rodzinę i jej misję zgodną z Boskim planem, a także ochrony i wsparcia życia ludzkiego. Do jej zadań należy także organizowanie międzynarodowych konferencji i popieranie wszelkich innych inicjatyw dotyczących apostołstwa wiernych świeckich, instytucji małżeństwa, rzeczywistości rodziny i życia w Kościele i w świecie.

29 Papieska Akademia Życia została ustanowiona przez papieża Jana Pawła II dnia 11 lutego 1999 r., zob. IOANNES PAULUS PP. II, *Litterae apostolicae motu proprio datae quibus Pontificia Academia pro Vita constituitur Vitae mysterium* (11.02.1999), AAS 86 (1994), s. 385-387. W związku z procedowanymi zmianami strukturalnymi Kurii Rzymskiej, papież Franciszek dnia 18 października 2016 r. promulgował nowy statut Papieskiej Akademii Życia, zob. FRANCISCUS PP., *Statuto della Pontificia Accademia per la Vita* (18.10.2016), http://www.academiavita.org/_uploads/article_file/2132597657-Nuovo_Statuto_PAV.pdf [dostęp: 12.04.2018].

6. Ustanowienie Dykasterii ds. Świeckich, Rodziny i Życia znajduje swoje źródło w nauczaniu Ojców Soboru Watykańskiego II, które dowartościowuje wiernych świeckich. Wpisuje się także w proces kształtowania struktury i zadań Kurii Rzymskiej realizowany przez papieża Franciszka.
7. Należy oczekiwać nowych wytycznych regulujących i inspirujących misję wiernych świeckich w świecie współczesnym.



Noli metuere et noli timere...



KSIĘGA JUBILEUSZOWA
Z OKAZJI 30-LECIA ŚWIĘCEŃ PREZBITERATU
KS. MIROSŁAWA SITARZA

Redakcja

Agnieszka Romanko
ks. Paweł Lewandowski

Lublin 2019

Recenzenci

ks. dr hab. Jozef Marčín
o. prof. dr hab. Zbigniew Suchecki
ks. dr hab. Krzysztof Warchałowski

Opracowanie redakcyjne

Agnieszka Romanko
ks. Paweł Lewandowski

Skład komputerowy i projekt okładki

Studio R-ka

© Copyright by Stowarzyszenie Absolwentów i Przyjaciół
Wydziału Prawa KUL
ISBN 978-83-948764-9-4

© Copyright by Wydawnictwo KUL
ISBN 978-83-8061-765-0

Wydawca

Stowarzyszenie Absolwentów i Przyjaciół
Wydziału Prawa Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego
Al. Raławickie 14, c-742, 20-950 Lublin
tel./fax 81 445-37-42
e-mail: kkpp@kul.pl, <http://sawp.org.pl>

Wydawnictwo KUL
ul. Konstantynów 1 H, 20-708 Lublin
tel. 81 740-93-40, fax 81 740-93-50
e-mail: wydawnictwo@kul.lublin.pl, <http://wydawnictwo.kul.lublin.pl>

Druk i oprawa: Studio R-ka, ul. Lasockiego 15, 20-612 Lublin